

Kopsoli

LATVIJAS NEZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

2006. gada oktobris Nr.19/20 (918/919)

www.lns.lv

Iznāk no 1954. gada

Cena 30 santīmi

Mēs – sabiedrības daļa

Ilze Kopmane

Aizvadīta kārtējā Ne-dzirdīgo diena. Ar jau tradicionālo apliecinošo devīzi: Mēs – sabiedrības daļa. Arī šoreiz notikums Rīgā Kongresu namā pulcināja daudzus simtus nedzirdīgo kopienas pārstāvjus. Ļaudis nāca, lai vienotībā apliecinātu sevi kā būtisku sabiedrības daļu gan savā nostājā un rīcībā, gan kultūrā un valodā.

Izdejot jūtas

Lielā koncertprogramma sākās ar Rīgas un Valmieras skolu jaunatnes sagatavotu deju uzvedumu – kustību teātri «Emocijas. Jūtas». Jāteic, ka jau no pirmajiem emociju brāzmojumiem uz skatuves bija jūtama atšķirīga līdz šim nepieredzēta «diriģenta» roka, kas virza emociju plūsmu no skatuves uz zālē sēdošu skatītāju sirdīm (1.attēlā).

Bailes, prieks, šaubas, sāpes, izmisums un liksme – šīs emocijas mainījās un mijās nepārtrauktā secībā, tur-

klāt iespaidīgā instrumentālā pavadījumā. Varēja tikai apbrīnot to, cik daudz gan emocionālā, gan fiziskās varēšanas ziņā no Latvijas bērniem dabūjuši laukā pieaicinātie Lielbritānijas deju speciālisti.

Vēl un vēlreiz te tika pierādīta jau zināmā patiesība: dejas māksla ir viena no tām, kas pieejama un pieņemama nedzirdīgiem cilvēkiem vienlīdz ar pārējiem. Tas bija īpašs stāsts par cilvēka jūtu pasauli, izteiksmīgs un saviļņojošs, vienīgi varbūt par garu – jo arī dzīvē cilvēka jūtu kulminācija nedeg ilgstoši, bet uzliesmo tikai uz brīdi. Paldies, bērni, un visi pārējie, kas līdzdalīgi šī uzveduma tapšanā.

Kad gandrīz vai jāraud

Raiņa vakara maiņu vidusskola vienmēr noteikti un skaidri apliecinājusi savu virzību uz integrāciju, iekļaušanu vienotas – dzirdīgo un nedzirdīgo sabiedrības politikas veidošanā. Kopš ne-

dzirdīgo pašdarbības pirm-sākuma šajā skolā viņi izsenis darbojušies kopā ar saviem dzirdīgajiem vienaudžiem – skolasbiedriem gan melodeklamējot, gan iestudējot etīdes un uzvedumus kustību teātrī, gan izpildot dziesmas kopkorī ar skolas dziedošajiem solistiem un kolektīviem.

Ne vien man, bet, zinu, vēl dažlabam dzirdīgam skatītājam daudzreiz kaklā kāpis kamols aiz saviļņojuma – tik izteiksmīgi ir šie kopīgie izgājieni skolotājas I.Immures režijā. Tādi bija arī šoreiz. Jāteic gan, dziesmas pēc satura bija visai skumjas un bezcerīgas – apmēram tā: *vari darīt, ko gribi, bet viss būs tāpat, viss būs vēl jaunāk...Vai nu tik traki?!*

Skolēniem – labs sniegums

Ka tomēr tik bēdīga dzīve visumā nav, to apliecināja dažlaba jauna radoša ideja Rīgas 51. vidusskolas un Daugavpils logopēdiskās internātskolas audzēkņu deju un dziesmu izpildījumos saspēlē ar zāli, tērpu noformējumā u.c. Patīkams pārsteigums – pirmoreiz šeit startēja arī Sociālā integrācijas centra Jūrmalas profesionālā vidusskola. Līmenī!

Kā vienmēr dzīvespriecīgā, jautrā raibā barā uz skatuves izbira KC «Rītausma» dejotāji. Un tūlīt izkārtotās noslīpētā deju solī. Šoreiz kopā dzirdīgie un nedzirdīgie dejotāji. Gribētos ticēt, ka tikpat saskanīgi,

2006.gadā laikraksts «Kopsoli» iznāk ar Rīgas Domes finansiālu atbalstu

Ziņu lapā «Iekļaujies, strādā!» lasiet:

par pasākumiem, kas notiks reģionu klubos oktobrī un novembrī.

- Par mūsu cilvēku izvēli – strādāt Latvijā vai braukt projām.
- Par dižo simtgadi, ko nedzirdīgo sabiedrība atzīmēja režisorei Elvirai Elksnei.

Uzmanību!

LNS mobilā izbraukumu programma «ES fondi – nedzirdīgajiem» viesojas reģionos:

21.oktobrī

- pl.12 – Smiltene
- pl.15 – Valmierā

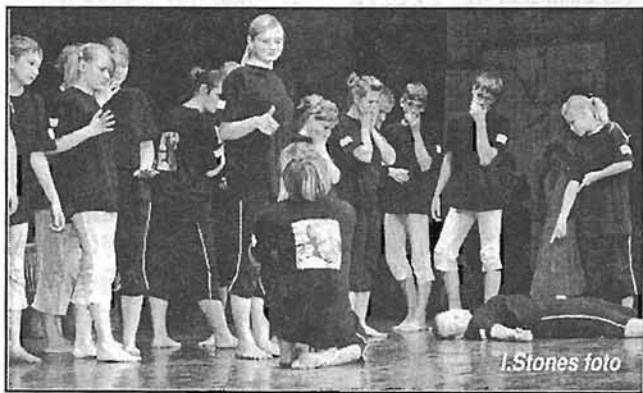
4.novembrī

- pl.11 – Pļaviņās
- pl.15 – Daugavpili
- pl.18 – Rēzeknē

11.novembrī

- pl.12 – Kuldīga
- pl.15 – Liepāja
- pl.18 – Ventspili

Tiksimies klubā pie kafijas tases!

I.Stones foto

« Mēs sabiedrības daļa »

Sākums 1.lpp.

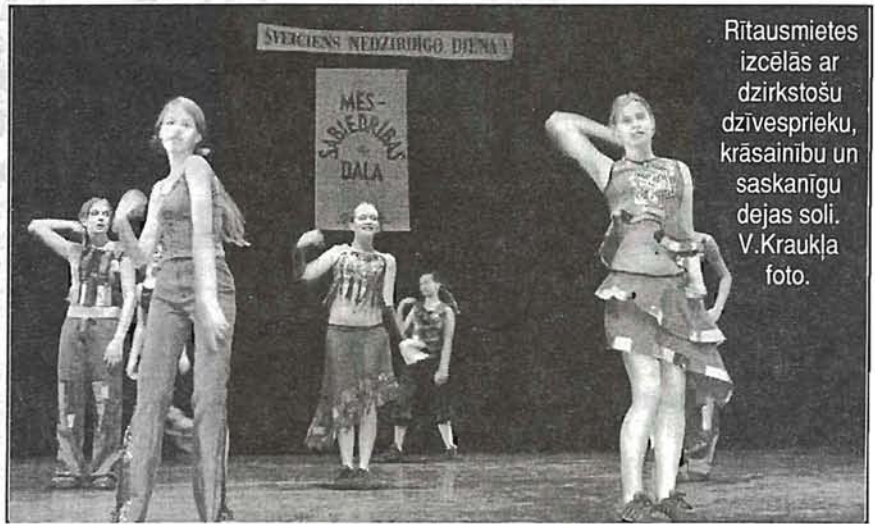
draudzīgi un saprotoši kā šie dejotāji kādreiz varēs justies visi nedzirdīgie pārējo vidū Latvijā, savā valstī, sabiedrībā.

Biedrību prezentācijas

Šoreiz koncertā bija pārstāvēta tikai puse no reģionu biedrībām (dažādu iemeslu dēļ nepiedalījās Smiltenes, Kuldīgas, Ventspils un Pļaviņu ļaudis).

Pārsteigumu nebija, jo pieteiktie priekšnesumi – muzikālie uzvedumi, humoristiskie skeči, melodeklamācijas – jau bija vērojami šīsvasaras festivālā Valmierā (par to var izlasīt KS šī gada 10./11.nr.).

Noslēgumā tradicionāli izskanēja dziesma «Kāpēc man dziedāt svešu dziesmu» un pašdarbnieku kopkoris ar zāli nodziedāja LNS himnu «Še, kur līgo priežu meži».

Rītausmītes izcēlās ar dzirkstošu dzīvesprieku, krāsainību un saskanīgu dejas soli.
V.Kraukļa foto.

Koncerta viesi un citi sīkumi

Koncertu vēroja LNS projekta «Klusās rokas» studiju vizītes partneri – viesi no Vācijas un Čehijas.

Pasākuma apmeklētājiem bija ie-

spēja noskatīties vācu nedzirdīgo videofilmu, bez maksas saņemt «Kop-soli» jaunākos numurus un dzeju krājumu, kā arī P.Kursiša vadībā piedalīties orientēšanās sporta apmācību skrējienā Kongresa nama apkaimē.

Abpus klusuma robežām

Zigmārs Ungurs

Tā saucas jaunais LNS projekts, kurš sākas septembrī un kuru LNS realizē sadarbībā ar valsts aģentūru Sociālās integrācijas centrs.

Projektu finansē Eiropas Savienība un Latvijas valsts, bet administrē Sabiedrības Integrācijas fonds.

Izstrādās jaunas programmas

Kāds ir šī jaunā projekta mērķis? Tas ir: nodrošināt pilnvērtīgus sociālās rehabilitācijas pakalpojumus nedzirdīgajiem un smagi vārdzirdīgajiem, kā arī nedzirdīgajiem ar garīgās attīstības traucējumiem.

Tas nozīmē, ka projektā tiek izvirzīts konkrēts uzdevums: izstrādāt un aprobēt (izmēģinājuma veidā pielāgot) divas pavisam jaunas sociālās rehabilitācijas programmas.

Šo programmu konkrētais saturs būs atkarīgs no mērķgrupas testēšanas (spēju noteikšanas un vajadzību

noskaidrošanas) rezultātiem. Taču jau iepriekš var pateikt, ka jaunās programmas ietvers šādus pakalpojumus:

- klienta testēšana,
- konsultācijas zīmju un ķermeņa valodā,
- runas uztveres multimodālā metode (runas uztveršana pēc lūpu kustībām, žestiem, mīmikas, praktiski pēc visa runātāja vizuālā tēla),
- logopēda konsultācijas,
- apmācība, kā lietot speciālos palīg-līdzekļus,
- atveseļošanas pakalpojumi,
- psihologa konsultācijas.

Šīs programmas tiks izstrādātas kā teorētiskā bāze, bet to praktiskā ieviešana būs atkarīga no Labklājības ministrijas, kurai šīs programmas tiks iesniegtas projekta nobeigumā.

Jāuzsver, ka šīs programmas paredzētas ne tikai nedzirdīgajiem un smagi vārdzirdīgajiem, bet arī īpaši aktuālai mērķgrupai – nedzirdīgajiem ar garīgās attīstības traucējumiem, kuriem vajadzīga īpaša pieeja un apmācība, tātad – atsevišķi veidota rehabilitācijas programma.

Šī inovatīvā projekta vadītājs ir Ar-

nolds Pavlins, vadītāja asistente – Kristīne Janševska, grāmatvede – Anita Kivleniece, sekretāre – Inga Zīle, atbildīgais par publicitāti – Zigmārs Ungurs. Divas speciālas darba grupas izstrādās katra savu programmu.

Darbs risinās divās grupās

Sociālās rehabilitācijas programmu smagi vārdzirdīgajiem un nedzirdīgajiem klientiem izstrādās darba grupa Vijas Špakovskas vadībā, kurā vēl iesaistīs Lilija Jermolajeva, Lūcija Kikina un surdopedagogs, kurš tiks izraudzīts amatu konkursā.

Sociālās rehabilitācijas programmu nedzirdīgajiem ar garīgās attīstības traucējumiem izstrādās Lilitas Janševskas vadītā grupa ar šādiem speciālistiem: Dzintra Store (speciālā pedagoģe), Lolita Jevtejeva (logopēde), Benita Griškeviča (psiholoģe), Irina Rulle (konsultante – praktiskā darba speciāliste darbam ar mērķgrupu), Dace Riņķe (sociālā darbiniece), Olga Volonte (speciālā pedagoģe). Bet psiholoģe Solvita Umbraško strādās abās grupās kā konsultante.

Projekta ilgums: no 2006. gada septembra līdz 2007. gada oktobrim. Septembrī notika sagatavošanas darbi, dokumentu izstrāde, līgumu slēgšana utt. Tagad sācies īstais darbs programmu izstrādāšanā, kas jāpaveic līdz 2007. gada maijam.

Būs programmu pārbaude un citi pasākumi

Maijā un jūnijā notiks to aprobācijas – testēšanas nometnes, bet jūnijā un jūlijā programmas tiks koriģētas (labotas, precizētas) saskaņā ar nometnēs iegūtajiem rezultātiem.

Jūlijā tiks izstrādātas arī metodes šo programmu ieviešanai praksē, bet augustā programmas tiks iesniegtas LR Labklājības ministrijai tālākai akceptēšanai un finansēšanai.

Līdztekus paredzēts izdot 4 bukletus, kuros īsi un saprotami tiks pastāstīts par izveidoto programmu galvenajiem aspektiem.

Projekta realizācijas laikā tiks veidoti arī divi pielikumi laikrakstam «Kopsolī», kuros tiks sniegta vispārīga informācija par veidotajām programmām. Bet regulāru informāciju par projekta gaitu varēs iegūt **LNS interneta portālā www.lns.lv**.

Septembrī un oktobrī paredzēts projekta noslēguma posms: rezultātu apkopošana, atskaites, analīze, dokumentu sakārtošana, kā arī projekta darbinieku, partneru un brīvprātīgo noslēguma tikšanās.

Darba grupas apspriede – no kreisās: Vija Špakovska, Lūcija Kiķina, Lilija Jermolajeva

Latvijas Nedzirdīgo savienība Izsludina amatu konkursu uz SURDOPEDAGOGA vietu

Pienākumi:

- sadarbībā ar darba grupu izstrādāt sociālās rehabilitācijas programmu smagi vājdzirdīgiem/nedzirdīgiem klientiem
 - piedalīties izstrādātās programmas parametru, saturiskās atbilstības un nepieciešamo resursu testēšanā
- ### Prasības pretendentiem:
- augstākā pedagoģiskā izglītība attiecīgajā specialitātē
 - pieredze darbā ar smagi vājdzirdīgiem / nedzirdīgiem cilvēkiem

- zināšanas sociālās rehabilitācijas jomā
- analītiskas un labas komunikācijas spējas
- prasme formulēt viedokli un pieņemt lēmumu
- labas latviešu un latviešu nedzirdīgo zīmju valodas zināšanas

CV un pieteikuma vēstuli lūdzam iesniegt personīgi līdz 31.10.2006. pl.14.00, Latvijas Nedzirdīgo savienībā: Rīgā, Elviras ielā 19, Ingai Zilei

Papildus informāciju par šo vakanci var saņemt pie Vijas Špakovskas pa tālr.7611660 vai e-pastu: vs@lns.lv

Šis materiāls veidots ar ES finansiālu atbalstu no ESF (80%) un Latvijas valsts (20%). Par tā saturu atbild Latvijas Ne-

dzirdīgo savienība. Eiropas Kopiena un Latvijas valsts nav atbildīgas par tā saturu un iespējamo izmantošanu.

Jauni lēmumi

Par invaliditātes ekspertīzi

Valdībā apstiprināti grozījumi Ministru kabineta noteikumos «Invaliditātes ekspertīzes kārtība Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijā».

Lai iedzīvotājiem būtu pārskatāmāka medicīnisko indikāciju noteikšana, invaliditātes ekspertīzes kārtība papildināta ar trim jauniem pielikumiem, kuros ietverti slimību un anatomisko defektu saraksti.

Viens pielikums (Nr.2) ietver medi-

cīnisko indikāciju sarakstu darbaspēju zaudējuma noteikšanai procentos, kurā uzskaitītas 16 pamatslimības ar to atvasinājumiem un smaguma pakāpei atbilstošiem darbaspēju zaudējumu procentiem.

9.4. un 9.5. punkts ietver dažādas vienpusējas un abpusējas vājdzirdības pakāpes ar norādi uz darbaspējas zudumu 10 — 45% apmērā.

Atbilstoši Instrukcijai invaliditātes noteikšanai VDEĀK, rikojums Nr. 317.7.p.: **III invaliditātes grupa tiek piešķirta, ja cilvēkam noteikts darbaspējas zudums 45% apmērā, tas ir, viņa nedzirdība saskaņā ar Anatomisko defektu sarakstu definēta kā abpusējs kurlums, kurlmēmums.**

II grupa šai gadījumā tiek piešķirta,

ja kurlums savienots ar psihisko atpalcību.

Šajā pielikumā atsevišķi izdalītas tās medicīniskās indikācijas, pie kurām bērniem var noteikt īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem fiziskiem un funkcionāliem traucējumiem.

To vidū 3. punktā — dzirdes orgānu slimības: kurlmēmums, kurlums ar smagas pakāpes vājdzirdību, sākot ar II un augstāku pakāpi (ja dzirdi nevar uzlabot ar dzirdes aparātu).

Pielikumā (Nr.5) iekļauts anatomisko defektu saraksts invaliditātes noteikšanai uz mūžu bez atkārtotas izmeklēšanas termiņa norādes.

Tā 5.punktā definēts arī kurlmēmums vai abpusējs kurlums (V pakāpes nedzirdība).

Ieskats Igaunijas nedzirdīgo dzīvē

ES Socrates programmas Grundtvig 2 projekta «Deaf are not deaf» starp Latviju, Lietuvu, Igauniju, Īriju un Slovākiju, kuru realizē SIA «SALO Baltic International» (http://www.salo-baltic.lv/index_LV.php) ietvaros LNS pārstāvji — viceprezidents Edgars Vorslovs un LNS Komunikācijas centra zīmju valodas tulks Ainārs Ostvalds laikā no 11.—13.septembrim viesojās Igaunijā, lai iepazītos ar situāciju šajā valstī un tur nedzirdīgajiem pieejamiem pakalpojumiem.

Pirmdien pēc 5 stundu ceļojuma ar autobusu ieradāmies Tallinā. Pēc iekārtošanās viesnīcā, kas atradās netālu no vecpilsētas, devāmies apskatīt Tallinu un paēst pusdienas. Pusdienošanas vietas meklēšana pamatīgi ievilkās, jo, mums par pārsteigumu, te viss bija daudz dārgāks nekā Rīgā. Vakarā visi sapulcējāmies Īru krogā uz iepazīšanās pasākumu. Bija ieradusies 2 jauni partneri no Igaunijas un Slovākijas, bet poļu šoreiz nebija. Nākamā diena bija pasākumiem bagāta un nogurdinoša.

Igaunijas Invalīdu palātā

Tā ir Igaunijas invalīdu organizāciju jumta organizācija un darbojas līdzīgi Latvijas Sustento. IIP ir 47 organizācijas. Nesen par Eiropas projekta naudu izremontējusi māju, ko uz 25 gadiem izīrējusi no Tallinas pašvaldības. IIP algo 5 darbiniekus, pārstāvot invalīdus, sadarbojas ar valsts un pašvaldību iestādēm, arod biedrībām, organizē seminārus invalīdiem un medijiem par invalīdiem.

Igaunijā izveidots speciāls fonds, kurā nonāk 33% no azartspēļu nodokļiem. Šī nauda pēc noteiktiem kritērijiem tiek piešķirta visām invalīdu organizācijām to darbības nodrošināšanai.

Arodrehabilitācija

Invalīdiem iespējams apgūt darba tīrģū pieprasītas profesijas speciālā centrā Astangā (*attēlā*). Tas dibināts 1996. gadā, moderni aprīkots, un šobrīd tajā mācās 136 audzēkņi, starp tiem 12 nedzirdīgie, kuriem mācību procesu tulko 3 zīmju valodas tulki. Mācības notiek pēc individuāla plāna 6 — 8 cilvēku grupās. Mācību ilgums ir 4 gadi, no kuriem pirmo velta profesionālās piemērotības noteikšanai un sociālo iemaņu apgūšanai. Centrs sadarbojas ar darba devējiem, lai noskaidrotu viņu prasības un nodrošinātu

absolventiem darbu. Nepieciešamības gadījumā tiek izveidotas subsidētās darbavietas. Apmēram 65% centra absolventu iekārtojas darbā.

Galvenā uzmanība — izglītības darbam

Dienas otrajā pusē viesojāmies SALO Baltic International Igaunijas nodaļā (<http://www.estonia.salo-baltic.com>). Nodaļas vadība pastāstīja par savu darbu. Ar dažādu projektu palīdzību semināros, praksēs un tamlīdzīgi tiek izglītoti invalīdi un personāls, kas strādā ar invalīdiem. Pēdējo 2 gadu laikā šāda iespēja nodrošināta 250 cilvēkiem.

Šobrīd tiek realizēts projekts «krievvalodīgo problēmas» risināšanai, kura mērķauditorija ir 70 invalīdu. Igaunijā krieviski runājošajiem invalīdiem pastāv problēma iegūt izglītību un informāciju krievu valodā, jo valsts apmaksā izglītību tikai igauņu valodā.

Tallinas Helēnas skolā

Nobeigumā viesojāmies mācību iestādē, kurā mācās nedzirdīgie un neredzīgie, kuriem ir dzirdes problēmas. Skola dibināta 1994.gadā un pagājušajā gadā, kad mainījās audzēkņu sastāvs (sāka izglītot neredzīgos) ieguva Helēnas vārdu. Šis vārds dots par godu slavenajai amerikānietei Helēnai Kellerei (http://en.wikipedia.org/wiki/Helen_Keller), kura, būdama nedzirdīga un neredzīga, spēja iegūt augstāko izglītību. Skolā, ieskaitot pirmsskolas iestādi, šobrīd mācās 158 bērni. Šeit iespējams iegūt vidējo (ģimnāzijas) izglītību. Skolā strādā 13 nedzirdīgie skolotāji, un arī lielākā daļa pārējo skolotāju pārvaldot zīmju valodu.

Izglītošana tiek balstīta uz zīmju valodu kā pirmo valodu, igauņu valodu māca kā otro valodu. ES finansētā projekta

ietvaros skolā izveidots karjeras izvēles centrs, lai sekmētu nedzirdīgo izglītošanos pēc skolas beigšanas.

Iestājas par zīmju valodas atzišanu

Skolā ofiss atrodas arī Igaunijas Bērnu ar dzirdes traucējumiem vecāku asociācijai (<http://www.ekvl.ee>). Tā dibināta 1991.gadā un no Igaunijas puses darbojas šajā projektā. Asociācijas vadītāja pastāstīja par savas organizācijas darbību un par nedzirdīgo situāciju Igaunijā. Pateicoties asociācijas pūlēm, tika izveidota Helēnas skola, lai bērni varētu iegūt izglītību tuvāk mājām (internātu izmanto tikai 24 audzēkņi). Asociācija cieši sadarbojas ar skolu, sniedz konsultācijas par nedzirdību, organizē dažādus pasākumus — nometnes bērniem un bērnu vecākiem, organizē zīmju valodas apguves kursus bērnu vecākiem, sagatavo zīmju valodas apguves materiālus.

Igaunijā nedzirdīgo zīmju valoda nav oficiāli atzīta, tāpēc valsts nepiešķir finansējumu tās pētīšanai un mācību materiālu sagatavošanai. Viens no asociācijas mērķiem ir panākt zīmju valodas oficiālu atzišanu un sekmēt tās plašāku pielietojumu. Vēl šī brauciena programmā bija plānota tikšanās ar Igaunijas Nedzirdīgo savienības vadību, diemžēl tā nenotika.

Daži fakti par Igauniju

Nedzirdīgajiem pensija ir 1500 kronas (~ 67 LVL), bērniem līdz 16 gadu vecumam 1000 kronas (~ 50 LVL).

Tehniskos palīglīdzekļus bērniem apmaksā 90% apmērā, pieaugušajiem 50% apmērā.

Zīmju valodas tulku pakalpojumus apmaksā pašvaldības, bet tulku trūkst. Līdz šim valsts neapmaksāja tulku apmācību, tie tika apmācīti projektu ietvaros. Tikai šogad Tartu Universitātē valsts apmaksā 7 zīmju valodas tulku apmācību.

Paldies par šo braucieni SALO Baltic International un tās pārstāvei, projekta idejas autorei Guntrai Cīrulei.

Stāsti par dzīvi

Par līdakām un kādu lielisku ģimeni

Ona Jāņkalne

Esot Ogrē, nejausi nopirku vietējās «Ogres ziņas», un, tajās ieskatoties, pēdējā lappusē pavīdēja pazīstamu jauniešu sejas: Līgas un Jura Bruģmaņu vecākais dēls Rolands un viņa paziņa Inga (attēlā).

Bez visa tā vēl milzīga līdaka. Rakstā «Līdaku drudzis» uzzināju, ka kādā svētdienas pievakarē tā izvilka no Širmeļupītes, kas tek gandrīz garām gar pašu mājām. Šī milzene svērusi 7.3 kg un bijusi 1,05 metrus gara! Šogad tas jau otrais lielais loms, jo Jāņu vakarā jauniešiem arī izvilcis prāvu līdaku ar gabarītiem – 3.5 kg, 79 cm garu.

Rolands ir 16 gadus vecs jauniešs, mācās Rīgas nedzirdīgo bērnu internātskolā un dzīvo netālu no Ķeguma – Birzgales pagasta «Mazuplejās». Rolandam Bruģmanim ir divi jaunāki brāļi Mārtiņš un

Jānis. Arī viņi labprāt maksķerē, tomēr viņiem neveicas tik labi kā Rolandam.

Bruģmaņu ģimenei pieder prāva saimniecība, kurā ir 8 slaucamas govīs, plaši labības lauki. Kopjot no vecākiem mantotu zemi, viņi pamazām iegādājušies gandrīz visu lauku darbam nepieciešamo tehniku. Darba pilnas rokas vienmēr, bet ienākumi ir tikai par pienu.

Labs palīgs vecākiem ir Rolands, mājās viņu mīļi sauc par Roli. Viņš labi prot vadīt traktoru, vasarās ved ūdeni goti-

ņām uz ganībām, uz mājām sienu, zaļbarību utt. Pie Bruģmaņiem cieņojoties, esmu vērojusi īstus darba rūkus, kuriem enerģija un dzīvesprieks nekad neapsīkst. Tāpēc arī panākumu un izmaiņu dzīvē netrūkst. Tikai viens piemērs!

Netālu no mājām kādreiz bija ieleja, kas aizaugusi ar kārklēm. Tagad no pakalna uz to paveras burvīgs skats. Kārkli ar visām saknēm ir aizvākti, to vietā izveidots liels skaists dīķis. Ieraugot pārvērtības biju ļoti pārsteigta par to, cik daudz šie jaunie saimnieki spējuši paveikt, kā pārveidojuši savas mājas apkārtni.

Gribas cerēt un novēlēt dēliem: kad izaugsiet, kalnā uzceliet paši sev skaistu māju, jo dzimtas māja ir jau diezgan veca.

Laba, zinoša un atsaucīga palīdzē ir arī Jura mamma Dzintra. Bieži vien dažādos darbos noder viņas sakrātā dzīves pieredze un padomi.

Kaut tādu cilvēku, tādu ģimeņu mums būtu vairāk! Varētu vēl daudz ko rakstīt un stāstīt, īsi teikšu vienu — Bruģmaņu ģimene ir malači.

Ikdienā – darbā un atpūtā

Ilona Palice redakcijā ieradās pēc «KS» konkursā laimētās balvas un padalījās pārdomās par savām ikdienas gaitām

un jautājumiem, kas skar nedzirdīgo dzīvi un situāciju sabiedrībā.

Darbs un kolektīvs – labi

Man palaimējās ar darbu, kurā palīdzēja iekārtoties mamma. Strādāju dzirdīgo bērnu dārzā par apkopēju. Darba apstākļi tur labi, arī kolektīvs saprotoši mani pieņēmis un savas nedzirdības dēļ neļūtos atstumta. Taču, kā jau teicu, darbu esmu dabūjusi «caur paziņanos», tāpēc nezinu, vai tas būtu tik vienkārši iespējams citā situācijā.

Brīvā laika maz

Kad man ir brīvdiena, braucu uz laukiem pie draugiem. Tur vienmēr daudz darba, it īpaši, ja paši saviem spēkiem

būvē māju. Man patīk būt tuvāk dabai.

Bet darbadienas paiet ātri, ja jāstrādā. Tāpēc dažādos pasākumus, arī Rītausmā rīkotajos piedalos reti. Vairāk cenšos kaut ko palasīt, vakaros TV skatos. Raidījumā «Degpunktā» klāstīto man skaidro māte, bet seriālā «Karmelita» kaut kā orientējos pati.

Par TV raidījumiem

Cik gan var vienu un to pašu teikt – vajadzīgs nokārtot subtitrēšanu ziņām un dažādiem raidījumiem, kā tas esot ārzemēs. Dzīvojam taču Eiropā, kur šis jautājums ir atrisināts. Bet mums? Ziņas ar surdotulkotāju – pārāk īsas, turklāt tādā tempā, ka pat tulks nevar tām izsekot. Paldies Ārijai Mednei, viņu es ekrānā saprotu labi.

Par raidījumu «Kopā» – to jau var skatīties tikai daļa nedzirdīgo, tie, kas nestrādā. Tik ātri – pirms sešiem vakarā neviens darba cilvēks nevar paspēt nokļūt mājās. Un gaidīt atkārtotumu pusnaktī arī nevar atļauties – jāiet gulēt laikus, lai var celties uz darbu.

Daži sapņi

Patīk ceļot – iepazīt Latviju, un labi būtu arī citas zemes pavērot. Vienīgi uz Zviedriju ar kuģi aizbraucu. Tas bija skaisti, neaizmirstamas atmiņas visam mūžam. Ceru, ka vēl izdosies kaut kur aizbraukt.

Bet strādāt ārzemēs – to gan nevēlētos. Vislabāk dzīvot savā zemē, Latvijā, kaut te daudz ko vēlētos citādu.

Par konkursu

Liela veiksmīniece loterijās neesmu, bet šoreiz man veicās, un esmu ļoti priecīga, ka saņēmu *Neatkarīgās Rīta Avīzes* abonementu.

Man patīk piedalīties šādos konkursos, kur kaut kas jāpadomā, – ir interesanti *sameklēt* visā avīzē izmēģināt vārdus un tad izprāt, kā tos sakārtot loģiskā teikumā. Turpiniet to vai citu konkursu arī nākamgad!

Kopsolī ir man ļoti tuva avīze, sen jau to pasūtu un izlasu visu. Mazāk mani interesē stāsti par ārzemēm un tur dzīvojošiem, vairāk vajag rakstīt par pašu cilvēkiem – kā dzīvo, ko sasnieguši, kā risina savas problēmas. Tad ir ko padomāt un salīdzināt.

Nedzirdīgo sports Latvijā (1920 — 1945)

Jadviga Bočkāne

Jau ļoti sen nedzirdīgie cilvēki centušies apvienoties, lai kopā ar saviem likteņa biedriem pārvarētu savu nelaimi – kurlumu. Pirms I pasaules kara bijuši atsevišķi nedzirdīgo grupu mēģinājumi organizēties, bet iecere īstenojās tikai 1920.gadā, nodibinot Nedzirdīgo biedrību «Immanuel» («Dievs ar mums»), pēc tam Vispārējo Kurlmēmo biedrību utt.

Visa biedrības dzīve bija cieši saistīta arī ar sporta aktivitātēm. Ar ko aizsākās sports Latvijā? Vispirms ar entuziastiem – viņi bija tie, kas visu sākumā paši darīja, organizēja citus. Vēl ar tiem daudziem, kas piedalījās, sportoja.

Viss sākās ar skolām

Pirmās ziņas nedzirdīgo informācijas līdzekļos bija par sporta aktivitātēm skolās – Valmieras (attēlā), Rīgas, Jelgavas un Laizānu valsts kurlmēmo skolās. Skolēni trenējās un nodarbojās ar šādiem sporta veidiem: šahu, galda tenisu, futbolu, vēlāk basketbolu, volejbolu, vieglatlētiķu.

Ziņas par nedzirdīgo sporta pasākumiem pasaulē atbalsojās arī Latvijā. Spilgts piemērs – mūsu sporta vēsturei vērtīga ziņa rodama no Starptautiskās nedzirdīgo sporta komitejas (CISS) grāmatas "CISS – 2001" par to, ka 1.Starptautiskajās nedzirdīgo sporta

spēlēs, Francijā, Parīzē 1924.gadā piedalījies un startējis mūsu sportists **F.Rozembergs** (Ph.Rosemberg). F.Rozembergs startēja 800 m (8.vietā), 1500 m un 5000 m skrējienos. Viņš ir pirmais Latvijas valsts nedzirdīgo sportists (*nevis kā līdz šim domājām P.Ugārs un A.Zatermanis*), kas piedalījies nedzirdīgo lielajā sporta forumā. F.Rozembergs kā mūsu valsts pārstāvis stāvējis arī pie CISS dibināšanas šūpuļa.

Ar ticību un gribu

Latvijas valsts prezidenta K.Ulmaņa valdīšanas laikā (1935–1941), lai veicinātu tautas garīgo un fizisko attīstību, kultūras laukā notika lielas pārmaiņas. Tauta ar sajūsmu atsaucās viņa aicinājumam: «Lai kādi grūti uzdevumi, kādi pienākumi, lai arī kādas cīņas būtu jāizcīna – visam pamatā ir ticība, griba un kā trešais klāt uzvara. Ticība, griba, uzvara!»

Fiziskā kultūra un sports no laika gala bija un ir viens no vispiemērotākajiem aktīvās atpūtas veidiem, kur nedzirdīgie var parādīt savas spējas un sacensties ar sev līdzīgiem un pārējiem dzirdīgiem sportistiem. Tas lielā mērā sekmē dzirdes invalidu atpazīstamību. Tieši tāpēc skolu jaunatnes vidū plašu darbību izvērsa skautu organizācija, cītīgi veicinot tādas sporta darba formas, kas nodrošinātu augstu vispārēju fizisko sagatavotību.

Celmlauzis skolotājs Traubergs

Viena no lielākajām un aktīvākajām tālaika Latvijas nedzirdīgo biedrībām – Vidzemes Kurlmēmo biedrība (dibināta 1929.gadā) cieši sadarbojās

ar Valmieras nedzirdīgo skolas pedagogiem. Biedrības darbības galvenais mērķis – rūpes par ikviena biedra dzīvi, rūpes par fizisko sagatavotību. Starp visiem īpaši izcēlās **Hugo Traubergs**. Dzimis 1902.gada 17.martā, 1924.gadā sācis strādāt par skolotāju, vēlāk arī par direktoru Valmieras valsts kurlmēmo skolā. Īsā laikā viņš kļuva par dedzīgu sporta darbinieku, kas visu brīvo laiku ziedoja tautas fiziskās un garīgās veselības stiprināšanai. Būdams Valmieras 8.aizsargu pulka audzināšanas instruktors, nodarbībās bieži iesaistīja nedzirdīgos bērnus. Vairākkārt apmeklēja nedzirdīgo sarīkojumus ārzemēs un 1931.gadā piedalījās kā pārstāvis Nedzirdīgo sporta spēlēs Vācijā.

Finansējuma trūkums neļāva citiem sportistiem piedalīties šāda rakstura pasākumos. Tiesa, radās pat ideja uz sporta spēlēm Vācijā braukt ar velosipēdiem, tomēr vēlāk no tās atteicās. Un tā H.Traubergs viens pats aizbrauca par sponsoru un paša līdzekļiem. Būdams dzirdīgs, bet, labi pārvaldot zīmju valodu, spēja kontaktēties ar dažādu tautību nedzirdīgajiem starptautiskajās sanāksmēs. 1944.g.septembrī viņš emigrēja uz Vāciju.

Uz Valmieras nedzirdīgo bērnu skolas 100 gadu jubileju H.Traubergs (Tērauds) atsūtīja savas fotogrāfijas un apsveikumu. Viņš nomira Amerikā cietījamā vecumā 1989.g. 20.maijā.

Nodibinās «Nedzirdīgo sports»

1935.gada 27.augustā Rīgā aktīvākā nedzirdīgo jaunatnes daļa nodibināja nedzirdīgo sporta biedrību «Nedzirdīgo Sports» ar emblēmu – sarkanbaltsarkans trīsstūris (ar aso galu uz leju).

Šīs sporta biedrības pirmais vadītājs bija **Aleksandrs Žohovskis** – dzimis 1907.g.13.martā Rīgā. Sākumā mācījies Rīgā nedzirdīgo vācu skolā, vēlāk izglītību turpināja Polijā. Kādu laiku pabija evakuācijā Krievijā.

Pēc Rīgas Prefektūras ziņām, Krievijas pavalstnieks A.Žohovskis 1932. – 1935.gadā lūdza uzturēšanās atļauju Latvijā. 1936.gadā ieguva Latvijas pavalstniecību, nododot zvērestu.

Nobeigumu šim rakstam lasiet nākamajā «KS» numurā.

«Man nevajag radio...»

Sākums 7. lpp.

Efraims, lai panāktu viņu interešu ievērošanu. Ivars sarakstījis arī grāmatu *Nedzirdīgo kultūra*. Tajā dokumentēti vēsturiski mirkļi no nedzirdīgo izrādēm, koncertiem, dejām. Kādā bildē redzams Ivars, uzstājoties ar melodeklamāciju — dziesmas izpildīšanu zīmēs mūzikas pavadībā.

Septembrī ir Pasaules nedzirdīgo diena, kad uzstājas nedzirdīgie no visas Latvijas. Izlasot grāmatu, rodas jautājums — kur tad viņi ir? Kāpēc tik reti ieraugāmi? Varbūt tāpēc, ka viņi ir klusi. Viņi mēmi stāvēja barikādēs ar auseklīti pie krūts un sādēvās rokās Baltijas ceļā.

Kad latviešu valoda ir svešvaloda

Ivars studē latviešu valodu un literatūru, kas viņam ir kā svešvaloda. Pirmā ir zīmju valoda.

Kādā sestdienas rītā dodos uz lekciju Latvijas Universitātes Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē, kur Ivars skolas par latviešu valodas un literatūras skolotāju. Tur jau viņš nāk. Satraucos — ko lai daru, tulks vēl nav atnācis! Pāris minūtes «runājamies». Jūtos stulbi un neveikli. Stāstu, ko darīju vakar, kā atbraucu un pat uzdodu jautājumus. Ivars māj ar galvu. Ja skaidri runā, viņš var nolasīt no lūpām.

Atnāk tulce Ārija, un trijātā iekārtojamies auditorijas pēdējā rindā. Ārija tulko, Ivars skatās. Pierakstus viņš nokopē no kursabiedriem. «Garlaicīgākajās lekcijās mēs runājam pa savam,» Ārija pačukst. Nedzirdīgo studentu Latvijā ir maz, jo nav naudas tulkiem. Viņu arī trūkst. Ivaram paveicās — viņš ieguva Austrālijas Latviešu biedrības Elvīras Palavas stipendiju un var samaksāt tulkam. Skandināvijas valstīs ne-

dzirdīgam studentam uz lekcijām līdzī eņot divi tulki — viens tulko studentam, otrs pieraksta lekciju.

Ja būtu ministrs...

Ja Ivars būtu izglītības un labklājības ministrs vienlaikus, viņš risinātu nedzirdīgo izglītības un nodarbinātības problēmas, nevis uzlabotu sociālo pabalstu sistēmu. Latvijā ir ap 30 000 cilvēku ar dažādiem dzirdes traucējumiem, nedzirdīgo ir ap 2000. Vairāk nekā puse darbspējīgo nedzirdīgo cilvēku ir bez darba. *Panorāmai* un citiem raidījumiem vairs nav subtitru. «Par to varētu stundām runāt,» Ivars nosaka. Mainīt attieksmi esot grūti. Latvijā neiecietība pret dažādo ir pārāk augsta. Ivars līdzvērtīgs jūtas tikai attīstītajās Eiropas valstīs.

Ģadās jau arī kas labs. Ivars ar trim dāmām sēdēja bārā *Sarkans*, kad pie galdiņa pienākusi dāma no Kalifornijas. Izteikusi komplimentu par skaisto zīmju valodu. «Tas bija jauks mirklis. Nebiju to gaidījis, ļoti patīkami.»

Laimīgs. Arī nedzirdot

Ivars labprāt uzzinātu, kā skaņ putnu dziesmas, tomēr tā nav pati karstākā viņa vēlēšanās. «Es netiecas dzirdēt. Esmu laimīgs. Man nevajag radio. Jau pie visa esmu pieradis.»

Neticami. Šķiet, Ivars atkal demonstrē, ka ir nocietinājies pret apkārtējo attieksmi. «Es nemēdzu ātri apvainoties,» tā Ivars. Viņu aizskartu stulbi jautājumi, piemēram, vai tu dejo, vai vari vadīt automašīnu, un izturēt žēlošanas izpausmes.

Tas iedrošina pajautāt to, ko iepriekš manī bremsējusi takta sajūta. Saki — kāda mūzika tev patīk? «Galvenokārt latviešu. Kādreiz ar meitenēm gāju uz *Četriem baltiem krekliem*, kur varēju dziedāt zīmju valodā.»

Mīļi sveicam

Jums sūtām rudens spirtuma un krāsu košuma pilnu sveicienu ar veselības, dzīvesprieka un gaišu notikumu vēlējumiem!

Atsevišķs sveiciens

VALENTĪNAI KIROVĀNEI (13.IX)

Rīgas biedrība atvainojas jubilārei un sūta novēlotu, bet sirsnīgu sveicienu 65. dzīves gadskārtā.

80

6.X ĒVALDS ABAKOKS, Rīgas

75

8.X JEFROSINIJA MAURIŅA, Rēzeknes

18.X GUNĀRS PAULS RUNCIS, Rīgas

24.X JĀNIS STRAUSMANIS, Rīgas

70

1.X MARE MADĒ SAUKANTAITE, Rīgas

65

16.X VERA REIMERE, Rīgas

18.X ALVIS ZELTIŅŠ, Rīgas

23.X MAGDALĒNA PAULĒNA, Rīgas

60

10.X IRENEJS PITERŅIEKS, Smiltenes

17.X ANNA PASTARE, Rīgas

23.X GUNTIS LABPRĀTS, Rīgas

29.X AINA ANNA RUBENE, Rīgas

55

10.X LONIJA HEIDEMANE, Liepājas

10.X ĻUBOVA VĀCE, Liepājas

50

3.X EDVĪNS ŠMITS, Rīgas

6.X GENITA KRŪMIŅA, Liepājas

17.X VLADIMIRS LAGUNOVS, Rīgas

20.X JĀNIS OSĪTIS, Valmieras

28.X JURIS GRUNDULIS, Rīgas

Īpašais sveiciens

AINAI RUBENEI

Visu to labo un skaisto,

Visu, ko vēlies Tu sev,

To šajā skaistajā dienā

No sirds es novēlu Tev!

Skaistākie ziedi un vēlējumi Tavā dzīves jubilejā!

Draudzene Anita no Liepājas

† Līdzjūtība

Šalciet klusi, dzimtie meži,

Mūža dziesma beigusies.

Pāri sirdij aplkušāi

Zeme smilšu segu klāj.

Izsakām līdzjūtību Georgam Poršam, ilggadīgajam sporta veterānam, sakarā ar sievas aiziešanu aizsaulē.

†

LNSF, RSK

Dusi saldi zemes rokās,

Lai tev sapņu nepietrūkst.

Mīļas rokas ziedus noklās,

Un tev silti vienmēr būs.

Izsakām dziļu līdzjūtību piederīgajiem, izvadot mūsu biedrības aktīvistu LUDVIGU SALIETI (1933. 20.IV –

2006. 8.IX) pēdējā ceļā.

† Pļaviņu RB valde un biedri

†

Kā negrib sirds ticēt,

Ka cilvēks var tā –

No gaišas dienas

Aiziet mūžībā...

Izsakām visdziļāko līdzjūtību Uļjanai Salietei, no vīra uz mūžu atvadoties.

Māsa Jeļena, no Ventspils

† Aizgājuši mūžībā

Marija Markeviča

(1922.13.II – 2006. 10.IX).

Ventspils biedrība

Anžela Beregovaja

(1965.16.I – 2006.12.II).

Rīgas biedrība

Galvenā redaktore ILZE KOPIMANE. Datu māks: GUNTA BIRNĪTE.

Nems, kas atdos, veiks, kas zaudēs.
Pastāvēs, kas pārvērtīsies.
Raiņis

Nākamais numurs 10.novembrī

Izmantojiet iespēju izklūt no klusuma pasaules

Ilze Kopmane
Oktobrī sākušās projekta «Mēs — sabiedrības daļa II» regulāras aktivitātes reģionu klubos Daugavpilī, Pļaviņās, Valmierā, Kuldīgā, Rēzeknē, Liepājā.

Tas ir vairāk nekā 400 dažādu aktivitāšu komplekss ar vienu tematiku, virzītu uz nodarbinātības veicināšanu, kas ietvers dažāda veida pasākumus (skat. atvērumā pasākumu plānu oktobrim un novembrim reģionu klubos). Tos organizēs un vadīs reģionu līderi, iesaistot brīvprātīgos palīgus.

Visiem reģionos dzīvojošiem cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem tādējādi dota iespēja iekļauties visos šajos daudzveidīgajos pasākumos, kļūstot ne tikai par pasīviem apmeklētājiem, bet aktīviem biedriem vietējā nedzirdīgo kopienā un tādā arī Nedzirdīgo savienībā.

Tālāk tuvāks skaidrojums par atsevišķiem pasākumiem!

«Dari, tu vari»

Šāda nosaukuma radošo darbnīcu ietvaros notiks pieredzes apmaiņa, tiekoties ar veiksmīgiem uzņēmējiem, sava arda meistariem un speciālistiem, amata apvienību pārstāvjiem u.c.

Pārrunas un diskusijās pie kafijas tases ikviens interesents va-

rēs noskaidrot un gūt pieredzi no citiem, kā risināt savas darbikārtošanās, arodizglītošanās, brīvā laika lietderīgas izmantošanas u.c. problēmas.

Šai ziņā rosinošas varētu būt arī ekskursijas uz uzņēmumiem, kur strādā vai varētu strādāt nedzirdīgie cilvēki, kā arī uz arodapmācību centriem un — visbeidzot — pieredzes apmaiņa braucienos uz citu reģionu biedrībām.

Mutvārdu žurnāli «No A līdz Z» un citi kultūras pasākumi

Darba meklētāji un visi pārējie tajos varēs uzzināt, kā vislabāk un efektīvāk sevi prezentēt sabiedrībā, sākot no uzvedības un apģērba kultūras līdz sarunai ar darba devēju viņa kabinetā.

Nedzirdīgie ļaudis daudzreiz apliecinājuši, ka ir radoši, talantīgi un izdomas bagāti cilvēki. Tad lūk, tieši šīs īpašības jāpildinā veido vēl tālāk un dziļāk, kopjot latviskās tradīcijas, iesaistoties pašdarbībā, savu spēju izkopšanā, kultūras vērtību iepazīšanā izstāžu zālēs, muzejos u.c.

Varēs iegūt jaunāko informāciju

Reģionu biedrības projekta ietvaros abonēs divus preses izdevumus publiskai lietošanai. Klubos regulāri notiks informatīvie pasākumi — koplasišanas

par aktuāliem notikumiem, kuru laikā risināsies pārrunas ar atbildēm uz jautājumiem par Latvijas valsts iekšējo un ārējo politiku, kā arī svarīgiem notikumiem visā pasaulē.

Kā darbojas Eiropas nauda

Pašreizējā periodā Latvijas Nedzirdīgo savienībā tiek realizēti vairāki apjomīgi projekti, kurus finansē Eiropas Savienība. Lai nedzirdīgos ļaudis iepazīstinātu ar to, kas jau paveikts un kas labs vēl gaidāms šajā jomā, visās reģionu biedrībās ieradies mobilā programma «ES fondi — nedzirdīgajiem»!

Iespēja mācīties un pilnveidoties

To sniegs trīs semināri nedzirdīgajiem darba meklētājiem. Apmācību programma un metodika 1–2 nedēļu garumā jau tika izstrādāta un aprobēta projektā «Mēs — sabiedrības daļa I». Semināri plānoti Jēkabpilī un Rīgā L.Janševskas vadībā. Pie viņas jau tagad var pieteikties tie, kuri nākamgad vēlētos piedalīties šajosursos.

Vēl viens svarīgs un labs jaunums! Reģionu biedrībās no 2007.gada janvāra līdz jūnijam (ieskaitot) visiem reizi nedēļā būs pieejamas konsultācijas latviešu lietišķās valodas

jautājumos: oficiālu dokumentu, CV, iesniegumu, motivācijas vēstulju utt. sagatavošanā. Par konsultanta pieņemšanas laiku interesēties uz vietas, kā arī sekot ziņojumiem mājaslapā un «Kopsoli».

Nedzirdīgie citu vidū

Par to, kā nedzirdīgam cilvēkam sevi prezentēt sabiedrībā — citu vidū, darba tirgū, masu saietā vietās utt. ikviens varēs uzzināt bukletā «Mēs — citu vidū», kas tiks izdots 2007.gada sākumā. To bez maksas varēs saņemt LNS centrā Rīgā un vietējos reģionu klubos.

Kā sekot projekta «Mēs — sabiedrības daļa II» aktivitātēm?

Projekta norisi regulāri atspoguļos laikraksts «Kopsoli». Par to varēs uzzināt arī LNS mājaslapā un reģionu klubos uz vietas. Bet jaunums ir tas, ka ziņas būs atrodamas arī reģionālajos preses izdevumos ievietotajos sludinājumos. Sekojiet ziņām šādos izdevumos: *Kursas Laiks, Vietējā Latgales Avīze, Staburags, Kurzemnieks, Latvijas Avīze, Liesma*.

Vēlu visiem un katram — atarast sev vistīkamākos, nodērigākos pasākumus sev tuvākajā norises vietā, kā arī laipni lūgti jauni biedri LNS saimē. Uz tikšanos!

Vēlme būt vienotiem — ar savu kopienu, Latvijas sabiedrību un valsti

Kad vienojas talanti

Integrācija darbībā, iekļaušanās praksē, vienotības ideja realizācijā — tas bija caurviju

motīvs šī gada lielajam saietam «Mēs — sabiedrības daļa», kas risinājās Kongresu namā.

Ļaudis pulcējās jau labu laiku pirms svētku koncerta

Nedzirdīgo un dzirdīgo talantu parāde kopuzvedumā uz lielās skatuves spilgti apliecināja, ka integrācijas (iekļaušanās) process ir sācies un jau devis

pirmos skaistos augļus.

Jūsu uzmanībai — šo faktu apliecināšanas fotoainas, bet par pašu pasākumu tuvāk lasiet «KS» 19.nr. (1.lpp.).

Visi dziedāja — uz skatuves un zālē!

PASĀKUMA PLĀNS 2006.GADA OKTOBRĪ UN NOVEMBRĪ

Visi laipni gaidīti šādos pasākumos:

RĒZEKNĒ

J.Raiņa ielā 5a, tālr.4625590

otrdienās pl.13 jaunāko ziņu apskati (izņemot 10.X);
9.XI pl.12 tematiskie vakari «Kopībā spēks»;
16.X pl.18 radošā darbnīca «Dari, tu vari»;
27.X pl.8 pieredzes apmaiņas brauciens uz LNS
Daugavpils RB;
26.XI pl.13 mutvārdu žurnāls «No A līdz Z».
Aktivitāšu vadītāja: Sandra Gerenovska.

DAUGAVPILĪ

S.Mihoelsa ielā 54, tālr. 5422610

otrdienās pl.13 jaunāko ziņu apskati
(izņemot 3.X, 31.X);
12.X pl.12 radošā darbnīca «Dari, tu vari»;
26.X un 9.XI pl.14 tematiskie vakari «Kopībā spēks»;
4.XI pl.15 programma «ES fondi — nedzirdīgajiem».
Aktivitāšu vadītāja: Elvīra Čaika.

PLAVIŅĀS

1.Maija ielā 7, tālr.5134224

12.X pl.10 mutvārdu žurnāls «No A līdz Z»;
19.X pl.11, 26.X pl.12, 9.XI pl.11, 16.XI pl.12,
23.XI pl.11, 30.XI pl.12 — jaunāko ziņu apskati.
Aktivitāšu vadītājs: Jurijs Jerofejevs.

VALMIERĀ

Brīvības ielā 4, tālr. 4225721

ceturtdienās pl.17 jaunāko ziņu apskati
(izņemot 2.XI);
25.XI pl.16 tematiskie vakari «Kopībā spēks»;
24.X pl.15 radošā darbnīca «Dari, tu vari»;
21.X pl.18 programma «ES fondi — nedzirdīgajiem».
Aktivitāšu vadītāja: Dace Lāce.

KULDĪGĀ

Piltenes ielā 20-1, tālr. 3324447

otrdienās pl.12 jaunāko ziņu apskati (izņemot 31.X);
19.X pl.11 mutvārdu žurnāls «No A līdz Z»;
14.X un 18.XI pl.11 tematiskie vakari «Kopībā spēks».
Aktivitāšu vadītāja: Laima Karlštrēma.

LIEPĀJĀ

Kr.Valdemāra ielā 43, tālr. 3424086

ceturtdienās pl.16 jaunāko ziņu apskati
(izņemot 30.XI);
20.X pl.12 radošā darbnīca «Dari, tu vari»;
28.X pl.15 un 18.XI pl.16 tematiskis vakars
«Kopībā spēks»;
11.XI pl.15 programma «ES fondi — nedzirdīgajiem».
Aktivitāšu vadītāja: Gundega Paņko.

Tuvākas ziņas par projekta norisi varat saņemt arī pie
projekta koordinatores Agneses Valdmanes:
Rīgā, Elvīras ielā 19, tālr. 7451947, fakss 7470444,
e-pasts projekti@lns.lv.

Mēs — sabiedrības daļa

Viņi abi dzied —
katrs savā valodā.
Raiņa skolas iznāciens

Valmierā amori
šaudīja savas
bultas uz visām
pusēm

«Mamma, es gribu!». Šis bija Daugavpils
logopēdiskās skolas sižets

Uz redzēšanas
nākamgad!

Palikt! Strādāt sociāli nodrošinātā darbavietā

Visiem darba pietiek

Daiga Delle
Kas Siguldā jauns? Svarīgi jaunumi — tur šovasar bija ne tikai tradicionālais tūristu pieplūdums, Opersvētki un neskaitāmie kāzu limuzīni, bet arī mūsējie pašā pilsētas centrā ceļ lepnu daudzdzīvokļu māju «Siguldas terases». Ēkas celtniecībā iesaistītas divas firmas — «Mūsu māja» un arī apakšuzņēmēju firma Dimont, kurā strādā nedzirdīgie puīši. It kā jau abas firmas — Mūsu Māja un Dimont savā starpā konkurē, bet puīši sadzīvo gana draudzīgi, pat pusdienas ietur pie viena galda! Šoreiz saruna ar Dimont puīšiem!

Jānis Cīrulis (31) — puisis no Smiltenes.

Jau krietnu laiku strādāju gadījuma darbus un šo darbu laikā iepazīnos ar šīs firmas pārstāvi. Viņš zināja, ka es labi strādāju, tāpēc man piedāvāja: līdzko meklēšu citu darbu, lai vispirms griežos pie viņiem. Tā kā, neoficiāli strādājot, vienmēr aizkavējās alga, tad vienreiz mana pacietība bija galā, neizturēju! Sāku meklēt tādu darbu un uzņēmēju, lai regulāri saņemtu algu. Un nu tiešām nevaru sūdzēties! Pie mums ir tā — esam 4 mūsējie oficiālie strādnieki un 2 puīši palīgi vasaras brīvlaikā.

It kā jau es te skaitos galvenais (*smejas*). Nu jau pagājis turpat gads, kopš strādāju firmā Dimont un pašreiz šajā objektā. Veselu nedēļu dzīvoju te uz vietas — jaunā, tīrā dzīvoklī. Kāpēc man būtu jāmeklē irējams dzīvoklis, ja te ir labi... Daudzi te tā

dara, un visi ir apmierināti! Pa vakariem pie mums ir forši — pastaigājami pa Siguldu, vasarā gājām uz Gauju peldēties, uzspēlējam zoliti. Piektdienās braucu mājās. 2–3 reizes nedēļā pārlūkot darba norisi ierodas vadītāji.

Nav viegli būt prom no mājām, bet tāda tagad namdara dzīve — objekti atrodas visur Latvijā. Drīz jau laikam sāksu strādāt atkal Rīgā.

Elmārs Mākalns (39) — agrāk bijis auto atslēdznieks.

Jā, agrāk 7 gadus nostrādāju Salaspilī autoservisā. Un paralēli arī celtniecībā. Darīju tā — kolīdz autoservisā nebija daudz ko darīt, tā devos uz celtniecības objektu vietu. Strādāju kravas mašīnu remontā. Kad tām ceļā gadījās ķibeles, kopā ar dzirdīgajiem kolēģiem sēdāmies auto un braucām remontēt. Mūsu pakalpojumi bija lētāki, tā nonācām pat Holandē un Beļģijā.

Tagad būvēju šīs terases. Nedēļas vidū braucu arī mājās. Pagaidām esmu apmierināts. Vienkārši ir labi un daudz jāstrādā, tad arī var gūt apmierinājumu! Kam

nevajag naudu, lai tas arī nestrādā! Man patik darboties jaunuzceltās mājās! Vecajos objektos ir grūtāk, ne tik patīkami, jo jāveic demontāža, vide netīrāka...

Te līdzās strādā arī citi nedzirdīgie — konkurenti, bet mēs mierīgi apmaināmies ar informāciju, kāda mums samaksa, kādi darba instrumenti. Liekas, ka Pētera Kursiša firma ir lielāka, labāk nodrošināta.

Raimonds Epnors (17) — skolnieks.

Vasarā bija nepieciešams saņemt naudu, tāpēc strādāju. Pēc darba vēl notika treniņi basketbolā. Mani apmācīja Elmārs. Visu nedēļu paliku objektā. Mani vecāki ir priecīgi, ka man bija iespēja piepelnīties. Varu strādāt arī kopā ar savu tēti, viņš ir namdaris. Nopelnīto naudu tērēju stilīgam apģērbam.

Gatis Mākalns (18) — beidzis skolu.

Šī nebija pirmā vasara, kad strādāju kopā ar tēti. Tiesa, viņš ir stingrs, prasības pat lielākas nekā pret citiem, bet tas ir labi! Man tagad sākas īstā dzīve, jo skola pabeigta. Par tālākām mācībām vēl nedomāju. Vēl man

Šajā skaistajā namā ieguldīts arī mūsu puīšu darbs

par telefona rēķiniem, dzīvesvietu nav jādombā, jo dzīvoju pie vecākiem. Naudu krāju, iespējams, iegādāšos auto. Man šajā kolektīvā patika: jautra atmosfēra, daudz ko iemācījos. Tas viss dzīvē noderēs!

Mareks Kaidašs (20) — strādā kopš 16 gadu vecuma.

Esmu beidzis Rīgas nedzirdīgo bērnu skolu, tad devos uz Barkavas arodskolu. Šeit strādāt mani uzaicināja draugs. Tā kā dzīvoju Rīgā, pa nedēļu braucu mājās vai izmantoju sagādāto iespēju palikt tepat Siguldā. Šis darbs man nav svešs, jo agrāk ar tēti strādāju tādu pašu darbu. Kad cēla lielo LMT māju, arī tur strādāju. Toreiz man bija tikai 16 gadu. Lieliskas atmiņas par to laiku!

Vladimirs Krumins (21) — paralēli darbam kārtoja arī ieskaites.

Beidzu Rīgas 51.vidusskolu, turpinu mācīties Barkavas arodskolā. Arī agrāk kopā ar brāli veicu šādus darbus, tāpēc man tie nav sveši. Vēl ar tēti kopā strādāju Norvēģijā par krāsotāju — ik pa 3 mēnešiem kopā sanāca vesels gads. Tā bija liela pieredze. Tagad braucu gan mājās, gan palieku Siguldā. Vakaros arī gāja jautri — vasarā vairāk bija brīvā dabā iepazīnām pilsētu, tās skaisto apkārtni. Pa starpu vasaras sākumā pat ieskaites kārtoju. Visu var paspēt, ja grib!

Šeit viņi visi kopā foto starpbrīdī...

Prom? Nedrošība par nākotni

Krustcelēs stāvēt: Palikt vai doties projām

«Visgrūtākās ir atvadas līdzās, kad viņš atkal uz pusgadu dodas projām. Tad atliek tikai ticēt, ka viss būs labi, un pajauties, ka par to gādās Dievs. Lūgt Dievu rītos un vakaros. Jo viss kas jau var gadīties, par to var lasīt avīzēs, par to stāsta arī tie, kas pieredzējuši un

šo to ne visai labu piedzīvojuši.» — tā intervijā teic Sandra, un acīs viņai sariešas asaras.

Jau ceturto gadu Anglijā

Sandra sevi sauc par salmu atraitni, jo viena pati audzina savus divus bērnus. Vīrs pirms trīsarpus gadiem ilgstošu mek-

lējumu ceļā pēc sludinājumiem sameklēja darbu ārzemēs.

Par laimi, firma izrādījās godīga — ko solīja, to izpildīja un nokārtoja oficiālu uzturēšanās un darba atļauju ārzemēs, konkrēti Londonā, lielā gaļas pārstrādes uzņēmumā kraušanas un transportēšanas daļā.

Darbs nav viegls, bieži jāstrādā pat vairāk par 8 stundām dienā, turklāt arī sestdienās (tiesa, par dubultu maksu).

«Toties tagad katru nedēļu saņemam pieklājīgu naudas summu, lai nav jāskaita un jāreķina katrs santīms līdz lielām galvassāpēm...» — tā atkal Sandra. →

⇒ «Varētu jau atgriezties pavisam...»

— tā tagad prāto Sandra, uzlūkojot savus mazos. Dēls jau sācis iet skolā Valmierā, bet meitiņa ir pieredzējusi bērnu-dārzniece. Tagad viņa pati arī var strādāt.

Sandra uzskata, ka arī Latvijā, ja vien grib strādāt, nu jau var darbu atrast un pat izvēlēties, kur labāk maksā. Viņa strādā par apkopēju Hansabankas «Sauls akmeņi» — pati aizgājusi apjautāties par darbu un pēc nedēļas pieņemtā!

Nopelna apmierinoši — vismaz «savām vajadzībām»: apģērbam, kosmētikai, kultūras gājieniem kopā ar bērniem. Bet vīra sūtījumi nodrošina juntu vīrs galvas (dzīvoklis uz kredīta), bērnu dārza, skolas un mājsaimniecības izdevumu apmaksu.

Nedrošība par nākotni

«Tagad sabiedrība lēnām, bet jau vieglāk pieņem arī nedzirdīgos — gan darba kolektīvā, gan sabiedrībā ārpus tā. Varbūt vairāk mūs iepazīnuši — no televīzijas raidījumiem kopkoncertiem, gājieniem ielās, arī darbā, jo vairs tā nenoslēdzamies savās četrās sienās un savos nedzirdīgo uzņēmumos...» — secina Sandra.

Tāču tālākā sarunā viņa uzsver, ka joprojām jūtas nedroša par savas ģimenes, īpaši bērnu nākotni. Gribētos, lai viņi izskolojas, apgūst labas profesijas, studē. Bet vai naudas pietiks šīm vajadzībām — bez studiju maksas jāalgo arī tulkas, jāpērk mācību līdzekļi, grāmatas, jāģērbjas atbilstoši modei utt.

Arī pati kādreiz sapņojusi par skolotājas profesiju, bet tieši finansu dēļ no šīs ieceres nācies

atteikties. «Reizēm gan sirds tā savādi sažņaudzas, 1.septembrī redzot skolotājas bērnu pulciņā...»

Turklāt viņa nav pārliecināta par nedzirdīgo cilvēku, arī augsti izglītotu, izredzēm dabūt atbilstošu darbu. «Mūs labprāt pieņem darbā ierastās profesijās — galdnieki, šuvējas, trauku mazgātājas, jā, arī celtnieki tagad. Bet iestādēs? Tikai retos izņēmumos, caur pazišanos...»

Palikt vai braukt projām?

Pagaidām Sandra nedomā par prombraukšanu no Latvijas, kaut arī vīrs šad tad par to ieminēties. Viņš izpētījis iespējas Anglijā un Īrijā un domā, ka ģimene varētu iedzīvoties, jo it īpaši Īrijā sevišķi rūpējas par sociāliem jautājumiem, atbalsta bērnu audzināšanu un bez aizspriedumiem pieņem nedzirdīgos cilvēkus gan darbavietā kā darbiniekus, gan kā sabiedrības daļu vispār. Turklāt Īrijā ģimene varētu iegādāties nelielu māju par to naudu, ko Rīgā prasa par 3-4 istabu dzīvokli jaunā mājā.

«Bet man grūti iedomāties dzīvi starp svešiem ļaudīm. Latvija man ir mīļa. Te man ir lauku mājas, brālis, māsa, vecāki, draugi. Latvijā esam iepazīnuši daudzus braucienos kopā ar bērniem, kad vīrs atbrauc mājās atvaļinājumā. Tās divas nedēļas mums ir nebeidzami svētki...» — Sandra smaida, atceroties karsto šovasaru Latgales ceļos,

naktis telti dažādu ezeru krastā, laivošanu, makšķerēšanu, ugunskurus un izstaigātās dabas takas.

Tāču dzīve nav tikai tikšanās prieks, izbraukumu liksme un ģimenes laimīgie brīži visiem kopā. Lielākoties tā ir atšķirtība un vienatne, katram par sevi pārvarot ikdienas rutīnu un grūtības, risinot kārtējās problēmas, kas rodas un pastāv kā jebkurā ģimenē.

«Bērniem pietrūkst tēva, man — vīrieša stiprā pleca un mīlestības. Viņam droši vien arī tāpat — mūsu...» Sandras balsi jaušamas skumjas. Vēlāk sarunā viņa neslēpj arī bažas par to, vai cilvēki spēj būt pietiekami stipri, lai, ilgstoši uzturēdamies prom no mājām, paliktu uzticīgi līdz galam savām otrajām pusēm. Tik daudz jau dzirdēts tādu gadījumu, ka svešatnē kaut vai aiz vientulības veidojas jaunas — «otrās ģimenes».

Tiesa, tagad gan attālumi arvien vairāk sarūk moderno sakaru rezultātā. Vakaros bērni var sarunāties ar tēvu, redzēt viņu, izmantojot MSN sistēmu datorā, un tas ļauj saglabāt zināmu tuvību arī prombūtnē. Turklāt lētie aviokompāniju reisi ļauj arī biežāk pacieņoties mājās brīvdienās. Šogad uz Ziemassvētkiem, iespējams, Sandra ar bērniem dosies uz Angliju pacieņoties, kā saka bērni, tēva «darba zemītē». Pārdomās vēlreiz visu no jauna.

Kultūra vieno, bagātina, spēcina

Talantu kaldinātāja

Saulainā atvasaras dienā, 17.septembrī, daudzu nedzirdīgo cilvēku ceļš veda uz Allažu pagasta «Ancišu» mājām.

Bija klāt lielais notikums LNS dzīvē, uz kuru cerēja, kuru gaidīja visa nedzirdīgo saime: nedzirdīgo teātra Māmulai režisorai Elvirai Elksnei dzimšanas diena — trīs cīpariem rakstāms diženais skaitlis — 100.

Sirmmāmiņa savus mīļos teātra bērnus, kā arī visus citus sveicējus sagaidīja mājas pagalmā — saposusies, moža un smaidīga, visus nosaucot un piesaucot vārdā, apsveikuma runas noslēdzot ar dzirkstošu

un garaspēka pilnu uzrunu klātesošajiem: «Nedzirdīgo teātris pastāv jau 60 gadus, un esmu lepna par to, ka mans mūždarbs 40 gadu garumā nav gājis zudībā. Ne tikai mēs savā savienībā, bet visa latviešu tauta ir

stipra savā garā ar to, ka pratusi cauri kariem, revolūcijām, iekārtu maiņām saglabāt savu kultūru, garamantu bagātības.»

Režisore vēlēja LNS Jaudīm jaunus panākumus visās jomās: «Lai jūsu ceļiņš gludinās, saimnieciskās, kultūras un visas citas lietas kārtojot. Turieties kopā kā mēs visi turējāmie Baltijas ceļā, un nekas mūs nespēs novirzīt no tālākas attīstības un augšupejas.»

Pēc skaisti novadītās svinīgās ceremonijas LNS viceprezidentes M.Piternieces režijā daudzie viesi kopā ar jubilāri noskatījās KC «Rītausma» izrādi «Mazā raganīņa», kurā līdzās jaunās paaudzes aktieriem piedalījās arī režisores Elvīras Elksnes kaldinātie aktiermākslas talanti. Un tādu viņas purā bijis vairāk nekā simts!

Pēc jaukas pasēdēšanas un izdziedāšanās kopā ar cienījamu režisori viesi devās mājup, izsakot veselības un gaišu dienu vēlējumus ar cerību tikties nākamgad ne mazāk skaista cipara — 101 ietvaros.

Ziņu lapu veidoja laikraksta «Kopsoli» redakcija. I.Stones, V.Kraukļa, D.Delles foto iespēsts SIA «Elpa-2»

No saviem darbiem neceri nenieka. Būs darbam augļi — cilvēce tos ņems.

Rainis

Šis materiāls veidots ar ES ESF un LV finanšu atbalstu, projektu administrē Sabiedrības integrācijas fonds. Par tā saturu atbild Latvijas Nedzirdīgo savienība. Eiropas Kopiena un Latvijas valsts nav atbildīga par tā saturu un iespējamo izmantošanu.